

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Oslo, 24. mai 2019

Saknr: 3440
Ansvarlig advokat: Peder Landfald

HØRINGSUTTALELSE FRA LEIF GUNNAR BJØRKE TIL REVISJONSDOKUMENT FOR REVISJON AV KONSESJONSVILKÅR I ØVRE GLOMMA (RENDALSOVERFØRINGEN MV.)

Det vises til NVEs brev om høring av revisjonsdokument for regulering av Savalen, Fundinmagasinet mv. og for delvis overføring av Glomma til Rendalen.

Undertegnede bistår Leif Gunnar Bjørke. Bjørke er eier av utmarkseiendommen gnr./bnr. 32/1 og 32/2 på i Rendalen kommune. Bjørkes eiendom har til sammen 12 460 løpende elvemetere i Glomma nord for Hanestad.

Bjørke er medlem og formann i Glomma Grunneierforening i Rendalen. Foreningen har 27 medlemmer som eier tilsammen 50 168 elvemetere fordelt på begge sider av Glomma fra kommunegrensen mot Alvdal i nord og ned til kommunegrensen mot Stor-Elvdal i sør. Glomma Grunneierforening i Rendalen deler Bjørkes synspunkter og krav i revisjonssaken, og tiltrer denne uttalelsen.

Frist for uttalelse var satt til 1. mai 2019. I e-post fra NVE 29. april 2019 er Advokatfirmaet DSA as innvilget utsatt høringsfrist til 24. mai 2019 på vegne av grunneier Leif Gunnar Bjørke.

Bjørke mener revisjonen bør pålegge vilkår for å bedre miljøforholdene i Glomma sør for Høyegga. Denne strekningen av Glomma er sterkt preget av reguleringen med svært lave vannføringer. Det gir et svært skjemmende utseende og dårlige forhold for fisk. Bjørke krever gjenopptakelse av utsettingskrav for ørret, etablering av flere terskler og kulper som landskapsestetiske tiltak, samt økt minstevannføring på strekningen Høyegga – Atna.

1. Miljøtilstand og miljømål for elvestrekningen Høyegga-Atna

Vannkraft er årsaken til at Glomma på strekningen kun har status som såkalt «moderat økologisk potensial» i henhold til vannforskriften. Vilkår for miljøforbedring må derfor fastsettes i konsesjonsvilkårene for vannkraftreguleringene for å oppnå miljøforbedring i henhold til miljømålet i vassdraget.

Det er i gjeldende vannforvaltningsplan for Glomma fastsatt miljømål for strekningen Høyegga - Atna som innebærer forbedring fra dagens status som vannforekomst med «moderat økologisk potensial» til målet om «godt økologisk potensial» innen 2027. Måloppnåelse for denne elvestrekningen kan medføre krafttap, og minstevannføring/miljøbasert vannføring på strekningen skal vurderes i henhold til opplysningene i vann-nett. Det skal videre vurderes vedlikehold av fisketrapper, kulverter og andre fysiske tiltak, fjerning

eller forbedring av terskler, fiskesperrer og andre typer mindre hindringer for fiskevandring. I nasjonal gjennomgang av vannkraftrevisjoner som kan revideres innen 2022, er elvestrekningen Høyegga-Atna prioritert i øverste kategori (1.1) for minstevannføring og driftsvannføring av hensyn til fisk, landskap og friluftsliv.

På denne bakgrunn har Bjørke forventning om at det i revisjonen fastsettes konkrete miljøtiltak rettet mot regulanten slik at det oppnås vesentlig miljøforbedring i et vassdrag som er betydelig påvirket av reguleringen.

På vegne av Bjørke kommenteres og utdypes forholdene og behovet for tiltak i det følgende.

2. Fisk og fiske – krav om utsetting av ørret og hjemmel for ytterligere habitattiltak

Bjørke vil bestride GLBs påstander om tilstanden for fisk og fritidsfiske i Glomma mellom Høyegga og Rena, slik dette er beskrevet av regulanten i revisjonsdokumentet på side 57-58. GLB viser blant annet til at godt salg av fiskekort på Fishspot i 2017 som dokumentasjon på at fritidsfiske på minstevannstrekningen er attraktivt.

Glomma Grunneierforening har solgt fiskekort så lenge Glomma har vært regulert. Bjørke har de siste 50 årene hatt oversikt og kontroll med dette fiskekortsalget, og kan dokumentere at kortsalget har gått nedover, også med Fishspot som markedsføringskanal siden 2009. Trenden over tid har vært klart nedadgående, med 2018 som et foreløpig bunnpunkt. I 10-års perioden før 2010 lå det årlige salget av fiskekort på mellom 460-520 kort. Grunneierlagets statistikk for 2010-2018 viser at dette salget er halvert:

2010: 449
2011: 252
2012: 276
2013: 257
2014: 267
2015: 263
2016: 279
2017: 288
2018: 236

Den unisone erfaringen blant lokale fiskere er at ørreten blir stadig sjeldnere. Det er langt mer attraktivt å fiske ørret enn harr, og lavere ørretbestand påvirker elvas verdi som fiskeelv. I tillegg til mindre attraktiv fisk, har elva mistet mye av sin opplevelsesverdi ved lav vannstand. Den er ikke særlig innbydende ved lav vannstand, da den lukter vondt og algeproduksjonen gjør elva vond å gå i. Båt er heller ikke brukbart under slike forhold. Det er av regulanten vist til brukbart båtelfiske, men dette er ikke en metode sportsfiskere bruker.

Regulantens pålegg om utsetting av fisk i Glomma ble opphevet i 2014. Basert på erfaringene de senere år, er det nødvendig å gjeninnføre habitattiltak i Glomma i form av utsetting av ørret. Det bes derfor om at fiskeutsetting gjeninnføres som vilkår i konsesjonen, og at det i også gis hjemler i konsesjonen for å pålegge ytterligere biotopiltak på strekningen nedstrøms Høyegga.

3. Terskler og groper

Ved Hanestad er de negative visuelle effektene av reguleringen særlig tydelig, og store deler av elveleiet er en tørrlagt steinur gjennom sommeren. Bildene som er inntatt i revisjonsdokumentet er ikke illustrerende for hvordan elva ser ut, men bærer preg av å ha blitt tatt på gunstige tidspunkt.

Bjørke påpeker at det såkalte «terskelforliket» som ble inngått i 1991 ikke er etterlevd. Etter at storflommen i 1995 ødela flere av tiltakene, ble flere av tersklene ikke reetablert. Dette har vært til stor ulempe for natur og landskap i området. GLB påstår at erfaringen med tiltakene i terskelforliket har vist at terskelbygging og biotopiltak i et så stort elveløp som Glomma nedstrøms Høyegga er lite kostnadseffektive tiltak som er vanskelige å få til å vare. Samtidig skriver GLB at det også var flere tiltak som klarte seg bra under flommen, og som fortsatt tjener den opprinnelige hensikten, jf. revisjonsdokumentet side 71.

Av hensyn til landskap, friluftsliv og vassdragets opplevelsesverdi er det nødvendig å etablere terskler og grave ut groper for å øke vanndekt areal. Det bør i dag pålegges slike tiltak som gir vesentlig bedre miljø- og landskapsvirkninger enn det som fulgte av det gamle terskelforliket som ikke er etterlevd. Disse bør bygges slik at også leveforholdene for fisk og bunndyr utbedres.

4. Økt minstevannføring over Høyegga

Bjørke mener det er nødvendig å kombinere habitat og terskeltiltak med mer minstevannføring for å oppnå akseptabel miljøtilstand på elvestrekningen forbi Hanestad. Sommervannføringen har ikke blitt merkbart bedre etter endring av Rendalsoverføringen i 2015, selv om målepunktet for sommervannføring på 40 m³ er flyttet fra Stai til Fossum bru.

Bjørke slutter seg i store trekk til den problembeskrivelsen og de behov som fremgår av høringsuttalelsen fra Fylkesmannen i Innlandet:

Vannføringen i Glomma nedstrøms Høyegga er betydelig redusert av Rendalsoverføringen. Revisjonsdokumentet gir ikke et godt grunnlag til å vurdere virkningen av ulike størrelser på minstevannslippet forbi Høyegga. Det foreligger krav om at minstevannslippet heves til Q-95. Glomma er en stor elv med langt vandrende fiskebestander. Fiskesamfunnet i vassdraget har stor naturfaglig verdi, og fisket i vassdraget har også stor rekreasjonsverdi. Det har derfor stor betydning at elvestrekningen nedstrøms Høyegga fungerer godt. Vi mener derfor økt minstevannslipp fra Høyegga bør vurderes. Slipp av minstevann er ofte det mest kostbare, men også mest effektive miljøforbedrende tiltak i regulerte vassdrag. Fastsettelse av krav om minstevannføring bør derfor baseres på et godt beslutningsgrunnlag. Vi anbefaler at det framskaffes et bedre beslutningsgrunnlag gjennom dronefilming av elvestrekningen nedenfor Høyegga på ulike vannføringer før det tas stilling til endelig reglement for minstevannslippet. Aktuelle vannføringer å filme kan være 10, 13 og 15 m³/sek.

Som nevnt innledningsvis, er elvestrekningen fra Høyegga til Atna i myndighetenes nasjonale gjennomgang av vannkraftrevisjoner som kan revideres innen 2022, blitt gitt prioritert i øverste kategori (1.1) for minstevannføring og driftsvannføring. Det er en vassdragsstrekning hvor myndighetene allerede har vurdert at det er stort potensial for forbedring av viktige miljøverdier, med antatt lite eller moderat krafttap i forhold til forventet miljøgevinst. Bjørke forventer at dette følges opp med økt minstevannføring i revisjonssaken.

5. Avsluttende merknad

Bjørke og de øvrige grunneierne i Glomma Grunneierforening i Rendalen forventer betydelig miljøforbedringer i vassdraget i forbindelse med revisjon av konsesjonsvilkårene. Vilkårene som ble satt i 1966 er svært langt fra det vi i dag krever for å kunne ivareta en akseptabel miljøtilstand ved utbygging.

Bildene i revisjonsdokumentet nedstrøms Høyegga er ikke representative for den faktiske tilstand, og Bjørke vil derfor senere i sommer ettersende bilder som bedre illustrerer den svært negative påvirkningen på natur og landskap. Bjørke støtter forøvrig forslaget fra både Fylkesmannen i Innlandet og Hedmark fylkeskommune om behov for bedre kartlegging av elvestrekningen med bruk av dronefotografering.

Med vennlig hilsen

Advokatfirmaet DSA as

Tine Larsen

Advokat